



**Kopen, verkopen en erven van onroerend goed.  
Wat vind je in archieven van  
registratie- en hypotheekkantoren?  
(19de-20ste eeuw)**

Marij Preneel  
Algemeen Rijksarchief (Brussel)





# Inleiding

## > **Onroerend goed overdragen of bezwaren**

- Ancien régime: schepensbank
- Franse tijd: uitbouw administratie
- Onafhankelijk België > ministerie van Financiën



# Inleiding

## > Documenteren belangrijke levensmomenten

- Aankoop/verkoop van onroerend goed
- Nalatenschappen
- Huur/verhuur, testamenten, huwelijkscontracten...





# Inleiding

**> Archieven Financiën <> Notariaat**

+ per ambtsgebied

+ verwijzing naar notariële akten

- zonder plannen



# Inleiding

## > **Archieven van Financiën**

- Registratiekantoren
  - erfenisaangiften
  - notariële en onderhandse akten
- Hypotheekkantoren
- (Kadaster)



# Registratiekantoren

## **Aangiften van nalatenschap**

Notariële en onderhandse akten





## Aangiften van nalatenschap (reeks 187)

- Registre des déclarations de succession
- Memories van aangifte (vanaf 1820 met registratie)
- 1818-1851: ook 'negatieve aangiften'
- Roerende en onroerende goederen
- Vanaf 1926: reeks 187/reeks 187<sup>2</sup>





## Aangiften van nalatenschap (reeks 187)

- zes maanden tijd om in te dienen
- in kantoor woonplaats van de overledene (vanaf 1818)
- chronologisch geordend
- per jaar gebundeld

### **XI. 'REEKS 187', AANGIFTEN VAN NALATENSCHAP**

306-317. Aangiften van nalatenschap.

1929-1940.

12 banden

306. 1929.

307. 1930.

308. 1931.

309. 1932.

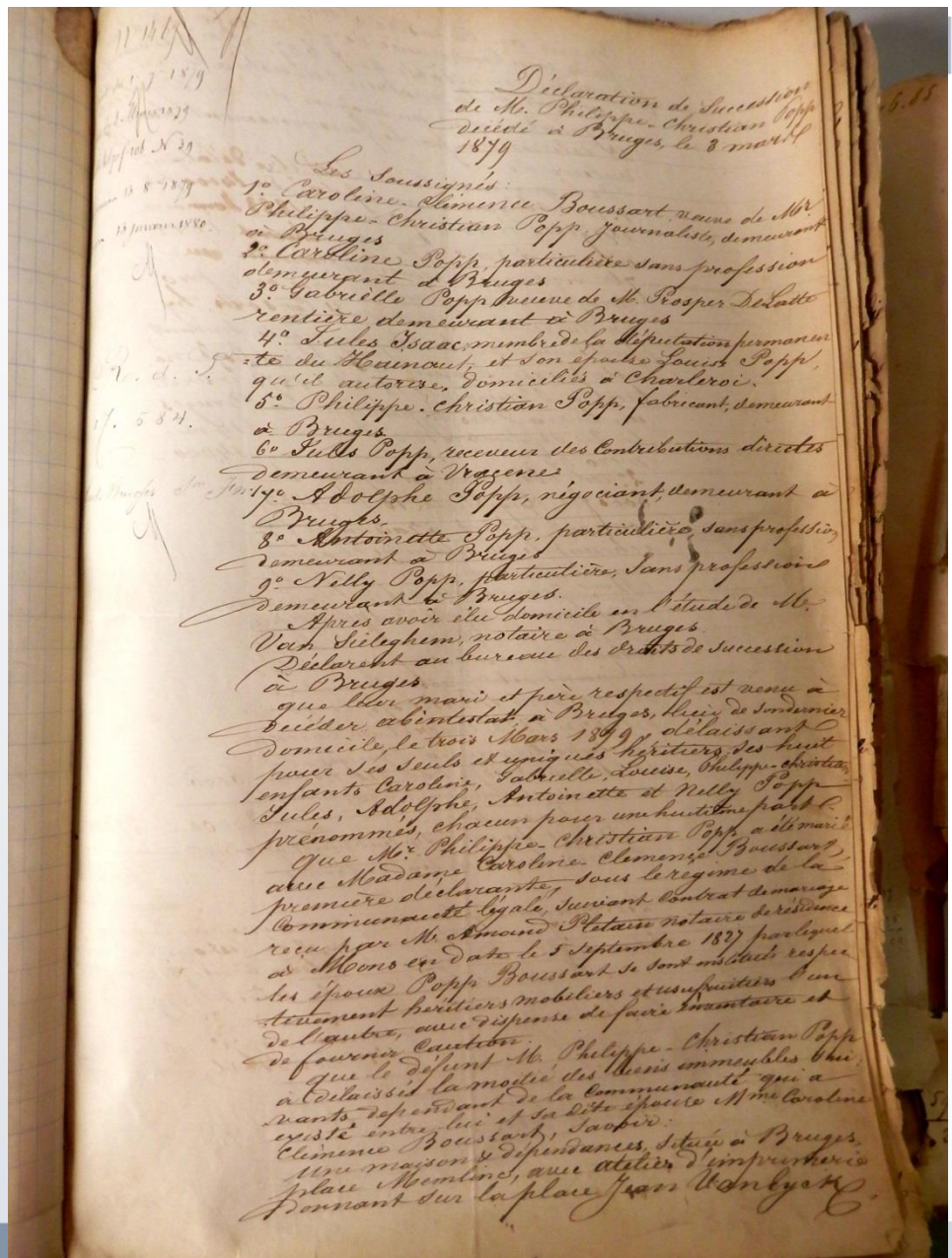
310. 1933.



## Aangiften van nalatenschap (reeks 187)

- Vaste lay-out vanaf 1920
- Informatie over de erflater
- Namen erfgenamen
- Nalatenschap of schulden?
- Berekening belastingen

# Aangifte van nalatenschap (reeks 187)



# Aangifte: voorbeeld 2

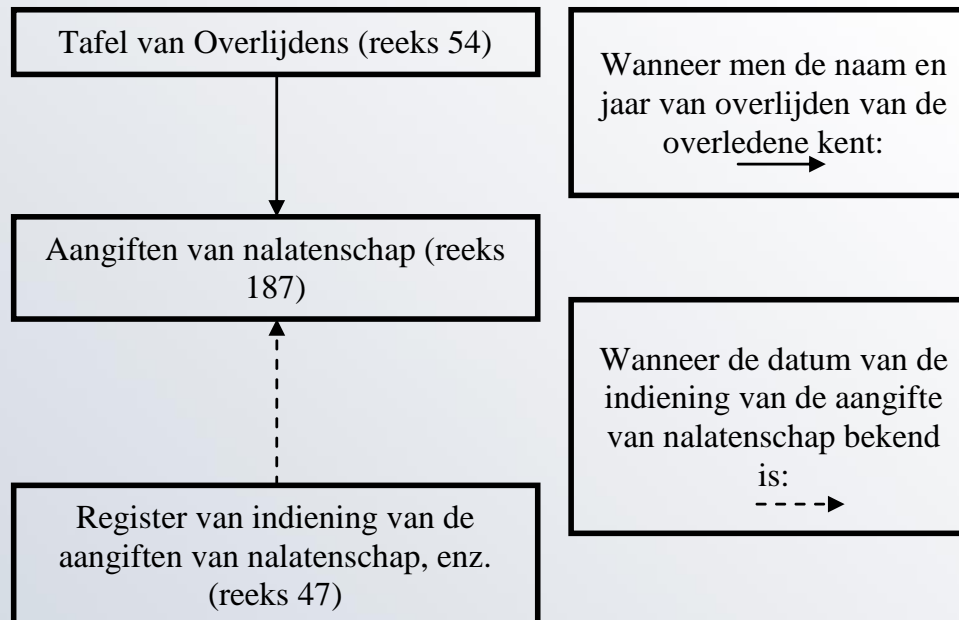
De overlijdensakte: A) Antonie Gelle geboren 1787 te Brugge  
 Jozef Gelle, 26 februari 1800, 57 te Brugge  
 Jozef Gelle, 26 februari 1800, 57 te Brugge  
 Dymphna Gelle Kloosterzuster te Sint-Elizabeth, Brugge  
 Gw. Coenra Gelle, priester in't collegie te Kortryk  
 Maria Gelle, begrafenis 1787 te Brugge  
 allen kinderen van leylen Rogierus Gelle, broeder van  
 den Overledenen. B) Louise Gelle, 20<sup>de</sup> Sinter te  
 Avelghem jongen bruid, zuster van den Overledenen  
 C) Gw. Jozef Gelle, Priester te Ouden, broeder van Overledenen  
 D) Louise Gelle Kloosterzuster te Ploeghelme, zuster  
 van den Overledenen. allen onnosse bevestigende ten huize  
 van Antonie Gelle, verklaren dat den Overledenen heer  
 Jozef Gelle, Bestuurder van't Engelsch Klooster te Brugge  
 Overleden is aldare ijder testament. Dat zyne nalatens  
 schap alleenlyk bestaat in een goed vindeel op den Staat  
 van 5000 - 00  
 en van zyne geringe kleeren ten werke van 25 - 00

Dat de volgende schulden bestaan, van

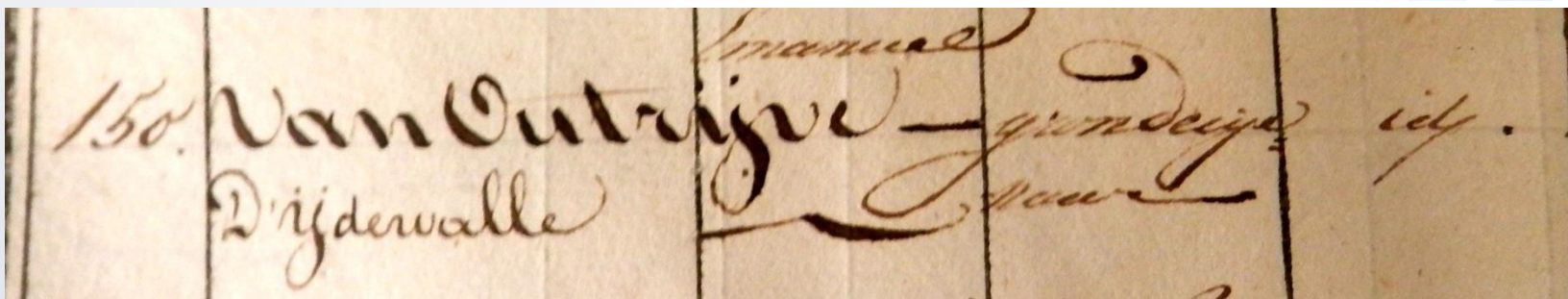
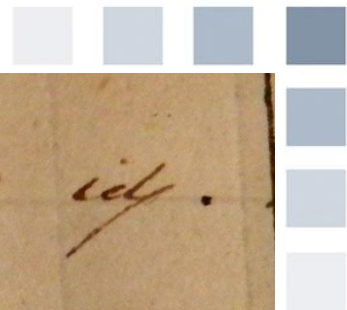
Begravingskosten	1/2	10 1/2 - 00
Contributie van Kortryk	1/2	111 - 14
Bruiswa	1/2	17 - 00
Apotheker	1/2	17 - 60
Schors	1/2	150 - 00
Leuen van de dienstmeid		300 - 00
Konink leeren	1/2	55 - 00
verschillige overhandkosten	1/2	70 - 75
Boekwischers	1/2	55 - 00
Konink aaltje	1/2	52 - 00
Verhuizing katten van Kortryk		20 - 00
Sommen	1/2	180 45 - 47
		5085 - 00
		3045 - 47

Blyft 1/2 3979 - 53  
 Toekansende voor een treide aan isien der broederzusters

# Zoekstrategie







Volg-  
nummer

Familienaam

Voornaam

Beroep

Plaats van  
overlijden  
(Brugge)

Woonplaats

Overlijdens  
datum  
(februari)

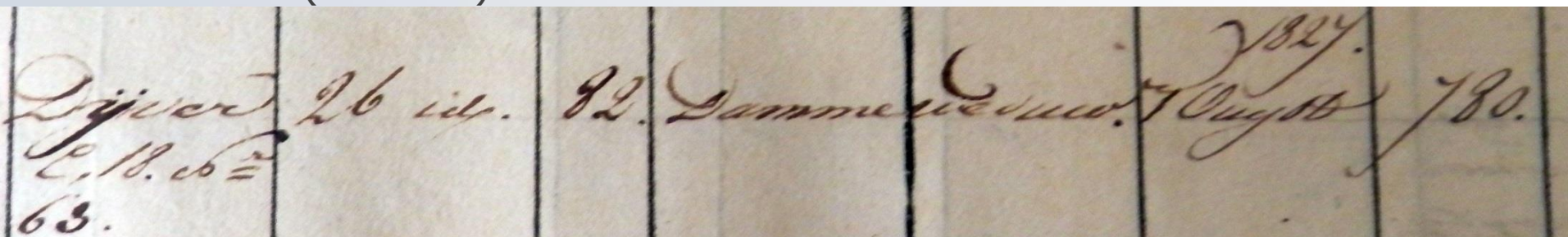
Leeftijd

Geboorteplaats

Burgerlijke  
staat

Datum  
indiening  
aangifte

Nummer  
aangifte





# Aangiften van nalatenschap (reeks 187) Vlaams-Brabant

- 20 registratiekantoren
- REG Leuven > 1818-1821; 1885-1939
- Inventaris in de leeszaal



# Registratiekantoren

Aangiften van nalatenschap

**Notariële en onderhandse akten**





# Registratie van notariële minuten

- Register van 'openbare burgerlijke akten' (reeks 5)  
= notariële akten
- Samenvatting van de akte
- Volledige akten in
  - Archief notaris
  - Reeks 72 hypotheeken (enkel overdracht onroerend goed onder levenden)

## **I. 'REEKS 5', REGISTER VAN OPENBARE BURGERLIJKE AKTEN**

1-90.	Register van openbare burgerlijke akten. 1904-1946.	90 delen
1.	Deel 141. 6 sept. 1904 - 4 jan. 1905.	
2.	Deel 142. 4 jan. 1905 - 26 apr. 1905.	
3.	Deel 143. 26 apr. 1905 - 1 sept. 1905.	
4.	Deel 144. 1 sept. 1905 - 12 jan. 1906.	
5.	Deel 145. 12 jan. 1906 - 17 mei 1906.	
6.	Deel 146. 17 mei 1906 - 4 okt. 1906.	



## Registratie van niet-notariële akten

- Register van onderhandse akten (reeks 6)
- onderhandse akten = akten niet verleden voor notaris

### **II. 'REEKS 6', REGISTER VAN ONDERHANDSE AKTEN**

91-93. Register van onderhandse akten.  
1954-1966.

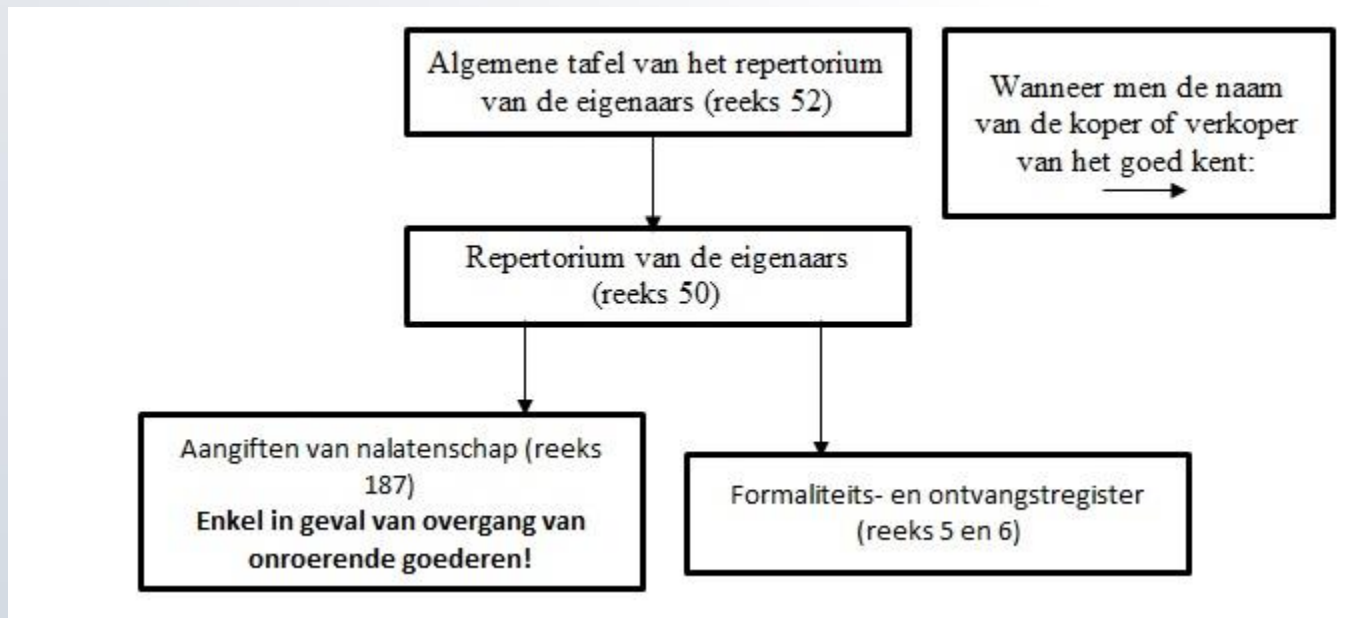
3 delen

- |     |                                       |
|-----|---------------------------------------|
| 91. | Deel 46. 26 juli 1954 - 25 okt. 1957. |
| 92. | Deel 47. 28 okt. 1957 - 30 mrt. 1961. |
| 93. | Deel 48. 30 mrt. 1961 - 28 jan. 1966. |

# Voorbeeld: Veurne (1833)

<p>3. Du</p>	<p>trois feues 1833 enregistré  <i>acte fait</i>  <i>actuellement à la présente et dont les droits de</i>  <i>mutation ont été payés sur sommation d'un Jugement</i>  <i>rendu par le tribunal de première instance de Veurne</i>  <i>le vingt-neuf mai dix-huit cent</i>  <i>quatre-vingt-trois, le</i> <i>Seigneur</i> <i>à</i> <i>suivre</i> <i>sur</i>  <i>le</i> <i>casuel</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>seigneurie</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>ville</i> <i>de</i> <i>Veurne</i>  <i>Reçu</i> <i>au</i> <i>profit</i> <i>de</i> <i>Thomas</i> <i>Gillaert</i> <i>ci.</i>  <i>Contenant</i> <i>deux</i> <i>feues</i> <i>et</i> <i>deux</i> <i>renvois.</i></p>
<p>4. Du</p>	<p>enregistré  <i>acte fait</i>  <i>actuellement à la présente et dont les droits de</i>  <i>mutation ont été payés sur sommation d'un Jugement</i>  <i>rendu par le tribunal de première instance de Veurne</i>  <i>le vingt-neuf mai dix-huit cent</i>  <i>quatre-vingt-trois, le</i> <i>Seigneur</i> <i>à</i> <i>suivre</i> <i>sur</i>  <i>le</i> <i>casuel</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>seigneurie</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>ville</i> <i>de</i> <i>Veurne</i>  <i>Reçu</i> <i>au</i> <i>profit</i> <i>de</i> <i>Thomas</i> <i>Gillaert</i> <i>ci.</i>  <i>Contenant</i> <i>deux</i> <i>feues</i> <i>et</i> <i>deux</i> <i>renvois.</i></p>
<p>5. Du</p>	<p>enregistré  <i>acte fait</i>  <i>actuellement à la présente et dont les droits de</i>  <i>mutation ont été payés sur sommation d'un Jugement</i>  <i>rendu par le tribunal de première instance de Veurne</i>  <i>le vingt-neuf mai dix-huit cent</i>  <i>quatre-vingt-trois, le</i> <i>Seigneur</i> <i>à</i> <i>suivre</i> <i>sur</i>  <i>le</i> <i>casuel</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>seigneurie</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>ville</i> <i>de</i> <i>Veurne</i>  <i>Reçu</i> <i>au</i> <i>profit</i> <i>de</i> <i>Thomas</i> <i>Gillaert</i> <i>ci.</i>  <i>Contenant</i> <i>deux</i> <i>feues</i> <i>et</i> <i>deux</i> <i>renvois.</i></p>
<p>6. Du</p>	<p>enregistré  <i>acte fait</i>  <i>actuellement à la présente et dont les droits de</i>  <i>mutation ont été payés sur sommation d'un Jugement</i>  <i>rendu par le tribunal de première instance de Veurne</i>  <i>le vingt-neuf mai dix-huit cent</i>  <i>quatre-vingt-trois, le</i> <i>Seigneur</i> <i>à</i> <i>suivre</i> <i>sur</i>  <i>le</i> <i>casuel</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>seigneurie</i> <i>de</i> <i>la</i> <i>ville</i> <i>de</i> <i>Veurne</i>  <i>Reçu</i> <i>au</i> <i>profit</i> <i>de</i> <i>Thomas</i> <i>Gillaert</i> <i>ci.</i>  <i>Contenant</i> <i>deux</i> <i>feues</i> <i>et</i> <i>deux</i> <i>renvois.</i></p>

# 1860-1925





# Repertorium van de eigenaars (reeks 50)

- 1860-1925
- Toegang op notariële akten, onderhandse akten, erfenissen met overgang van onroerend goed,...
- Per partij

## VI. 'REEKS 50', REPERTORIUM VAN EIGENAARS

260-283	Algemeen repertorium van de eigenaars. 1859-[1976].	24 delen
260.	Deel 1. Art. 1-1019.	
261.	Deel 2. Art. 1-1215.	
262.	Deel 3. Art. 1-1284.	
263.	Deel 4. Art. 1-1117.	
264.	Deel 5. Art. 1-1147.	
265.	Deel 6. Art. 1-911.	
266.	Deel 7. Art. 1-797.	



# Voorbeeld: James Ensor

2<sup>me</sup> partie.

NOM. DU BUREAU par communes	NOM.	PRÉNOMS.	PROFESSION.	DOMICILE.	SOMMIER N° 44 DU BUREAU.		DOCUMENTS DU BUREAU.				BUREAUX ÉTRANGERS où des faits sont intervenus.			REVENUS N° 17. abonnés du bureau.	DATE du décès de chaque personne.	OBSERVATIONS résultant : 1° Les motifs de suspension de service ; 2° Les causes, — autres que la démission — qui ont fait signer chaque acte.		
					COMMUNES.		ÉLECTIONS N° 51.		ÉLECTIONS N° 52.		DÉSIGNATION.	Table générale						
					Articles.	Villes et villages.	Articles.	Villes et villages.	Articles.	Villes et villages.		12 villes.	13 villages.				14 villages.	
156	<del>Elmoutiel</del>	Henri	cult.	Prozen														
		Ep Vandebusch	altertable															Jan 17 1871
157	<del>Eyland</del>	Camille	maison	Ostende	Ostende													
		Ep																
158	Estler	Agathe	couvreur	Slype	Slype	1870												28 1873
		Ep																
159	Estler	Auguste	peintre	Landu														
		Ep																
160	Ensor	James	artiste peintre	Ostende	Ostende	1846												Ep 2 1866
		Ep																
161	Eggen	Auguste	peintre	Ostende	Ostende													
		Ep																
162	Enaebrecht	Francis	maison	Ostende	Ostende	1829												
		Ep																



160	Ensoz ✓	James Karus	artiste peintre Ostende Ep <sup>re</sup> Service de l'Armée des Ostende	Ostende Ostende G:	1846 5687	<del>33-105</del> 33-105	10-24	Rep <sup>re</sup> x = 166
-----	---------	----------------	--	-----------------------	--------------	-----------------------------	-------	---------------------------





1. NUMÉRO D'ORDRE par subdivisions	2. NOM.	3. PRÉNOMS.	4. PROFESSION.	5. DOMICILE.	SOMMIER N° 44 DU BUREAU.		DOCUMENTS DU BUREAU.			
					6. COMMUNES.	7. Articles.	RÉPERTOIRE N° 54.		RÉPERTOIRE N° 50.	
							Faits indivi- duels. — Volume et article.	Indivi- sions. — Volume et article.	Faits indivi- duels. — Volume et article.	Indivi- sions. — Volume et article.
166	Ensor ✓	James	artiste - peintre	ostende ostende		1846 5790 5191 1846				1.206 = 10.245





# Ensor in het repertorium (1/206bis)

Kruisverwijzing  
naar reeks 52

Datum Akte	Overlijdensdatum	Partij(en)	Kruisverwijzing naar reeks 52
19.11.49	206 <sup>bis</sup>	Ensor, James, artiste-peintre, Orkende	4 - 117 - 166
11.11.1906	12. April 1906	60ca Maison, 33 rue de la Harpe 48517 A 1] c. [V/100.	19970, 13 p
27. 7. 1911	4. 8. 1911	44 - 6 suplus lui offert & de 107 m <sup>2</sup> m <sup>2</sup> , r. de Standa.	45000. - 100
12. 8. 29	22. 8. 29	7. A. 13st. 114m <sup>2</sup> villa R. Royale 36 A 1595 1/4 V=39.520	320.000

Notaris

Aard akte

Kerngegevens akte

Som

Gegevens registratie:  
Datum, register, folio, vak



# Hypotheekkantoren





# Hypotheekkantoren

- Akten van overdracht of toewijzing van zakelijke rechten op onroerend goed (vnl. aankoop & verkoop)
- Enkel onder levenden
- Overschrijven van notariële akten
- Inschrijven van hypotheekakten
- Volledig openbaar



# Welk kantoor?

Per gerechtelijk arrondissement (tot 2014)

(Vlaams-)Brabant

> Leuven

> Brussel

> Nijvel

De naam van de  
persoon is bekend:

Alfabetische tafel van het  
repertorium van de hypotheek-  
formaliteiten (reeks 76)

Repertorium van de hypotheek-  
formaliteiten (reeks 75)

Register van overschrijving van  
de akten van overdracht of  
aanwijzing van zakelijke  
onroerende goederen (reeks 72)

Register van inschrijving van de  
voorrechten en hypotheeken  
(reeks 71)

De datum van de  
akte is bekend:

Register van neerlegging van de  
in te schrijven (of over te  
schrijven) titels en van de  
ontvangst van  
hypotheekrechten (reeks 70)



# Alfabetisch zoeken

## >> **Start: reeks 76 (alfabetische tafel)**

- Op familienaam
- Vermelding van voornaam, beroep en woonplaats
- Verwijst naar reeks 75

# Chronologisch zoeken

## >> **Start: reeks 70**

- = Register van indiening
- Informatie over:
  - Verkrijger
  - Verkoper
  - Notaris
  - Bedrag van de aankoop/verkoop



## Reeks 75 (repertorium)

- Overzicht van overgeschreven akten (reeks 72)  
Verkoop, aankoop, etc.
- Overzicht van ingeschreven akten (reeks 71)  
Hypotheken, voorrechten, enz.



# Voorbeeld: Jean-Baptiste de Béthune (reeks 76)



Familienaam

Voornaam

Woonplaats

Casnummer

de Béthune

Jean-Baptiste-Pierre-Emmanuel-Marie-Vincent

Bruges

294 240

Beroep

Repertorium  
nummer



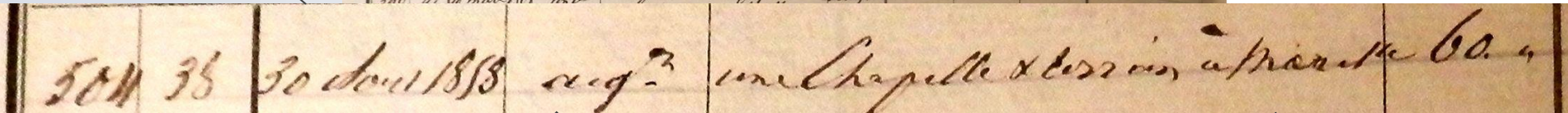
# de Béthune (reeks 75 links)

Datum  
overschrijving

CASE N° 240 - Béthune  
Jean-Baptiste-Charles de Béthune  
ou Jean-Baptiste de Béthune

504	35	30 decr 1858	acq <sup>3</sup>	une Chapelle & terrain à Paris n° 60.	60.
583	32	6 avr 1864	Bail	terre à Coillieghon	100.
586	42	11 mar 1868	Vente	un parcelle de terre à Coillieghon	13300.

Som



Verwijzing naar  
reeks 72  
(register / akte)

Imp. de Bata Willemk.

611	34	11 avr 1866	if	41 arres de terre à Stovogre	2000.
614	34	12 jan 1866	Vente	parcelle de pré à Rouen	16720
616	60	2 avr 1866	acq <sup>3</sup>	parcelle de terre à Coillieghon	100.
633	71	17 avr 1867	if	4 arres de terre à Rouen	2000.
642	40	2 mar 1868	Vente	parcelle de terre à if	200.
650	40	11 mar 1868	acq <sup>3</sup>	un arres de terre à if	80.
656	16	if	if	terre à if	80.
658	11	3 juill 1868	Vente	terre à Coillieghon	100.
659	63	1 jan 1869	if	terre à Coillieghon	60.
666	11	27 mar 1869	if	Maison & terre à Coillieghon	16500.
678	27	2 Mars 1870	if	Maison & terre à Coillieghon	700.
682	26	24 avr 1870	Vente	terre à Coillieghon	100.
737	42	13 jan 1873	Acquisition	Maison à Coillieghon	8.600.

New Volume 385

Aard akte

Kerngegevens  
akte



# Reeks 72 (register 1409 / akte 28)

Letterlijke overschrijving.

Volledig openbaar, ook jonger dan 100 jaar

1800, 11. Nov. 1800  
N<sup>o</sup> 28. Van quinge Jun 1800 nonante trois  
Voor Meester Emile Charles Vancaillie Notaris  
verbligende te Wyngene en in tegenwoordigheid der  
hierna genoemde geluigen  
Wijer verschenen:  
Wijlicher Joseph Barou Bethune, resident bij de kon-  
gerredikbank van eersten auleg zittende te Kortryk  
alderwaerende, handclende in naam en als inrichting  
emergyne respectieve vaderen moeder Wijlicher Jean  
Baptiste Charles Francis Barou Bethune en  
445/143  
416/105  
Wimrouwe Emilie Anne Marie Clemente Van-  
vutryve Wydeavalle, hiere grondeigumme woonende  
te Guut, ingevolge volmacht verleden voor den Notaris  
Leon Rivie te Guut den Westygen maent bedelien  
kouderd Wy en nequiteg en waaraan een afschrift een  
deze tegenwoordige in waat gelucht gedlenen  
Wesael the licet te ley deze werkliserd verhoit te hebben  
voor wy quiner enant betaet van alle kaprotheten pri-  
vilegien en verdere beleummenigen haegumme  
den 1<sup>o</sup> Jufrouwe Elisa Westoop, Jufrouwe Sedorie  
416 251  
Verbroeghe hiere religieumme woonende te Westert  
4163 389  
3<sup>o</sup> Jufrouwe Prudence Van Samuel; 4<sup>o</sup> Jufrouwe Betina  
- 390  
Korteur Jufrouwe Leonie Welputte, alle drie reli-  
- 391  
gionne woonende te Wyngene; Jufrouwe Julie Verhelst  
282 50

N<sup>o</sup> 72. — 1800. — 100. n<sup>o</sup> 716. — Vanhagenhoudt.



# Chronologisch zoeken: Ensor

N <sup>o</sup> D'ORDRE.	DATE (en toutes lettres) DE LA REMISE DES TITRES ET AUTRES PIÈCES.	DESIGNATION DES TITRES ET AUTRES PIÈCES (1).	NOM, PRÉNOMS ET DOMICILE DES CRÉANCIERS, VENDEURS, DONATEURS, COPARTAGEANTS ET BAILLEURS.	NOM, PRÉNOMS ET DOMICILE DES DÉBITEURS, ACQUÉREURS, DONATAIRES OU PRENEURS.	DATE des actes, jugements, exploits et autres pièces. — NOM ET RÉSIDENCE de l'officier public. — NOM DU TRIBUNAL.	INDICATION de l'accomplissement DE LA FORMALITÉ au registre d'inscription ou de transcription. VOLUME. N <sup>o</sup> 7 N <sup>o</sup> 8	
2610	de	Bail.	Kander Heersch Marie Juliette, Brugs.	Ensor James, Ostende.	14 Janvier 1908 Serruys Ostende.	2910	4

# Reeks 72

MENTIONS MARGINALES PROVEN PAR LA LOI DE PAR LES TRANSCRIPTIONS.	RÉPERTOIRE INDÉTERMINÉ DE L'ÉTAT DES ACTES	TRANSCRIPTION DES ACTES
		<p style="text-align: right;">1900</p> <p>N<sup>o</sup> 11 Du seize Février 1900 à huit.</p> <p>Nous Léopold, Roy, Roi des Belges, à tous présents et à venir, faisons savoir:</p> <p>Par devant nous Sieur Jorruy, notaire à Orléans, et en présence des témoins ci-après nommés,</p> <p style="text-align: center;">Et comparant:</p> <p>465 465 Dame Marie-Juliette Van der Meer, religieuse, demeurant à Bruges.</p> <p>Laquelle a par ces présentes, donné à bail pour le terme de neuf années entières et consécutives, qui prendront cours le premier Octobre mil neuf cents et onze et avec effet de la part du preneur seulement le jour du bail à l'exécution de la provision ou de la sixième année du présent bail en avisant le bailleur un bon fouci de pouvoir, par écrit, au moins trois mois à l'avance,</p> <p>461 1034 Et Monsieur Janset Lator, artiste peintre, demeurant à Orléans, ici présent et acceptant, preneur pour lui, ses héritiers et ayants cause.</p> <p style="text-align: center;">Vill. d'Orléans.</p> <p>Deux maisons contiguës avec leurs cours, situées du côté est de la rue de l'Écluse, portant les numéros 9 et 11, appartenant toutes au preneur.</p> <p>Telles que les dits propriétaires se pourvoient se composent et se composent, le preneur s'obligeant bien les connaître, et leur subsiste et ne pas recevoir de plus ample désignation pour par lui en jouir, faire et disposer à titre de location, pendant les années trois six ou neuf années.</p> <p>Ce bail est fait à charge du preneur qui</p>



# Tips

## > **Kom goed voorbereid naar de leeszaal**

- verzamel zo veel mogelijk info (namen, data, woonplaats...)
- zoek het juiste registratie- of hypotheekkantoor
- check website Rijksarchief
- gebruik het zoekschema



# Publicaties

- Kopen en verkopen van vastgoed (1795 tot heden)  
arch.arch.be > online aanbod > publicaties >  
zoekwijzers
- Pieter DE REU, De erfenisaangifte. Broncommentaar.  
Brussel, 2011. Algemeen Rijksarchief Publ. 5012
- Laurence DRUEZ, Chaque maison a son histoire, Guide  
des sources relatives au patrimoine immobilier privé.  
Namur, 2016.

**>publicat@arch.be**





Marij Preneel – Algemeen Rijksarchief  
Ruisbroekstraat 2, 1000 Brussel

[Marij.Preneel@arch.be](mailto:Marij.Preneel@arch.be)

